2. Hverken EØF-Traktatens artikel 51 eller nogen bestemmelse i forordning (EØF) nr. 1408/71 opstiller krav om, at de perioder, som er omhandlet i afsnit I, punkt 2, litra c), i bilag VI til forordningen, skal betragtes som forsikringsperioder, for så vidt angår spørgsmålet om fastsættelsen af den frist, inden for hvilken en ansøgning om frivillig indbetaling af bidrag i henhold til en national lovgivning kan fremsættes.

RETSMØDERAPPORT
i sag 43/86 *

I — Faktiske omstændigheder og skriftveksling

1. *Den nationale lovgivning: Algemene Ouderdomswet (den nederlandske lov om almindelig alderdomsforsikring, herefter benævnt »AOW«)*

Da tvisten i hovedsagen vedrører en periode forud for den 1. april 1985 (da AOW blev ændret), er den i det følgende beskrevne aldersforsikringsordning den, der var gældende før dette tidspunkt.

I henhold til AOW fastsættes alderspensionens størrelse som udgangspunkt udelukkende på grundlag af det antal år, den ydelsesberettigede har været tilknyttet denne forsikringsordning.

Fuld alderspension forudsætter en tilknytning til forsikringsordningen i 50 år, fra det fyldte 15. til det fyldte 65. år. Tilslutning til en forsikringsordning er i princippet obligatorisk for personer med bopæl i Nederlandene og personer, som udøver en lønnet beskæftigelse dér.

Såfremt der måtte indtræffe perioder under det samlede obligatoriske forsikringsforløb, hvor den pågældende ikke er tilknyttet ordningen, kan vedkommende kompensere herfor gennem en frivillig forsikring. Såfremt en person ved ophøret af sin obligatoriske tilknytning til forsikringsordningen ønsker en fortsat frivillig tilknytning til denne, skal han give meddelelse herom til Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank (herefter benævnt »BSV«) senest et år efter ophøret af sin obligatoriske tilknytning til forsikringsordningen.

Gifte kvinder har ingen selvstændig ret til alderspension. Kun ægtefællen har ved det fyldte 65. år, for sig selv og sin hustru, krav på pension, der i så fald beregnes på grundlag af de forsikringsperioder, som ægtefællerne hver for sig har tilbagelagt.

Den pension, der tilkommer gifte mænd, svarer til en sats på 100% (idet satsen for ugifte personer, både mænd og kvinder, nedsættes til 70%), dog således at pensionen nedsættes med 1% for hvert år, en af ægtefællerne ikke har været tilknyttet forsikringsordningen (for gifte mænd mellem det fyldte 15. og 65. år, idet det samme gælder gifte kvinder, bortset fra kvinder, der er yngre end deres ægtefælle, i hvilket tilfælde

* Processprog: Nederlandsk.

perioden mellem kvindens fyldte 15. år og ægtefællens fyldte 65. år lægges til grund).

Da AOW trådte i kraft den 1. januar 1957, og da ret til pension først opstår efter 50 års tilknytning til forsikringsordningen, ville ingen som udgangspunkt kunne opnå fuld pension før i år 2007. Det var derfor nødvendigt at indføre en overgangsordning, og det er denne, som er fastlagt i lovens artikler 43-45, som i hovedtræk har følgende indhold.

I henhold til AOW's artikel 43, stk. 1, anses enhver, der har haft bopæl i Nederlandene i seks år efter det fyldte 59. år — uanset om opholdet har været uafbrudt eller ej — for at have været tilknyttet forsikringsordningen efter AOW fra det fyldte 15. år til den 1. januar 1957. Denne regel gælder også gifte kvinder, der er yngre end deres ægtefælle, når denne har ret til pension, dog således at hustruen efter sin ægtefælles fyldte 59. år skal have haft bopæl i Nederlandene i seks år, idet det i denne forbindelse ligeledes er uden betydning, om opholdet har været uafbrudt eller ej.

Denne overgangsordning gælder kun nederlandske statsborgere samt personer sidestillet hermed, såfremt de har bopæl i Nederlandene. Ordningen gælder endvidere nederlandske statsborgere og personer sidestillet hermed, der har bopæl uden for Nederlandene, men som — obligatorisk eller frivilligt — uafbrudt har været tilknyttet forsikringsordningen i henhold til AOW fra den 1. januar 1957 til det fyldte 65. år. I forbindelse med denne regel anses gifte kvinder, der er yngre end deres ægtefælle, for at være fyldt 65 år på samme tidspunkt som deres ægtefælle.

De perioder forud for den 1. januar 1957, der tages i betragtning ved beregningen af alderspensionen, er ikke faktiske, men fiktive forsikringsperioder. De rettigheder, som følger af overgangsordningen, har således ingen tilknytning til en bidragsbetaling for de pågældende perioder, men er baseret på, om vedkommende opfylder de nævnte betingelser vedrørende nationalitet og bopæl. For så vidt angår ret til alderspension i henhold til AOW på grundlag af faktisk tilbagelagte forsikringsperioder efter den 1. januar 1957, er der derimod tale om endeligt erhvervede rettigheder, som består uafhængigt af den ydelsesberettigedes senere forhold.

2. *De relevante fællesskabsretlige bestemmelser: Afsnit I, punkt 2, i åbilag VI til forordning (EØF) nr. 1408/71*

Afsnit I i nævnte bilag indeholder bestemmelser om beregning af vandrende arbejdstageres alderspensionsrettigheder efter AOW, nærmere bestemt dem, som de selv har, og dem, som tilkommer deres ægtefæller, i henhold til bestemte perioder, for hvilke de pågældende ikke kan gøre rettigheder gældende i henhold til AOW's bestemmelser.

I bilagets punkt 2, litra a), hedder det:

»Som forsikringsperioder tilbagelagt efter nederlandsk lovgivning... anses også perioder før den 1. januar 1957, i hvilke en berettiget person, der ikke opfylder betingelserne (i AOW's artikler 43 og 44), ... efter sit fyldte 15. år har været bosat på nederlandsk område, eller i hvilke han har haft lønnet beskæftigelse i Nederlandene for en arbejdsgiver i nævnte land, medens han var bosat på en anden medlemstats område.«

I litra c) fastsættes det endvidere:

»For så vidt angår en gift kvinde, hvis mand er berettiget til en pension efter nederlandsk lovgivning..., anses også perioder, i hvilke hun før sit fyldte 65. år har været gift med den pågældende mand og har været bosat på en eller flere medlemsstaters område, som forsikringsperioder, for så vidt de pågældende perioder falder sammen med for-

sikringsperioder, som hendes mand har tilbagelagt i henhold til den nævnte lovgivning, og med perioder, der vil være at medregne i medfør af litra a).«

Endelig fastsættes det i litra f), at de i litra a) og litra c) omhandlede perioder kun tages i betragtning ved beregningen af pensionen, »såfremt den pågældende efter sit fyldte 59. år har været bosat i seks år på en eller flere medlemsstaters område, og kun så længe han er bosat på en af disse medlemsstaters område«.

3. *Baggrunden for hovedsagen*

De faktiske omstændigheder i hovedsagen kan sammenfattes således:

De indstævnte i hovedsagen (herefter benævnt »de indstævnte«), ægtefællerne De Rijke, er begge nederlandske statsborgere. De Rijke er født den 14. juli 1916 og hans hustru den 6. juli 1919. Ægteskabet blev indgået den 11. september 1946.

Ægtefællerne boede i Nederlandene uafbrudt indtil den 2. juli 1978, hvor de tog bopæl i Frankrig.

Efter udrejsen til Frankrig opretholdt ægtemanden en (obligatorisk) tilknytning til ordningen i henhold til AOW, idet han oppebar en ydelse, som han havde fået tilkendt den 18. februar 1978 i henhold til »Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering« (lov om forsikring mod følgerne af uarbejdsdygtighed), og hvis størrelse blev fastsat på grundlag af en invaliditetsgrad på 80-100%. Derimod ophørte hustruens (obligatoriske) tilknytning til forsikringsordningen som følge af udrejsen.

Den 14. juli 1981 nåede De Rijke pensionsalderen (65 år), og ved afgørelse af 28. juli 1981 tilkendte BSV ham med virkning fra den 1. juli 1981 en alderspension efter AOW svarende til den fulde pensionssats for gifte mænd, idet overgangsreglerne dermed fuldt ud kom De Rijke og hans hustru til gode, for så vidt angår perioden fra ægtefællernes fyldte 15. år til den 1. januar 1957. De Rijke havde for sit eget vedkommende krav herpå, idet han havde været tilknyttet forsikringsordningen uden afbrydelse fra den 1. januar 1957 og indtil han nåede pensionsalderen. I afgørelsen lagde BSV til grund, at hustruen i henhold til nederlandsk ret ikke havde været tilknyttet ordningen efter AOW i perioden fra den 2. juli 1978 (da ægteparret udrejste til Frankrig) til den 14. juli 1981 (da hendes mand fyldte 65 år), idet BSV dog fandt, at denne periode i henhold til bestemmelserne i afsnit I, punkt 2, i bilag V (nu bilag VI) til forordning (EØF) nr. 1408/71 alligevel måtte anses som en forsikringsperiode.

Den del af alderspensionen, der blev tilkendt på grundlag af hustruens tilknytning til forsikringsordningen, blev beregnet delvis på grundlag af bestemmelserne i AOW og delvis på grundlag af bestemmelserne i bilag VI til forordning (EØF) nr. 1408/71, idet følgende perioder blev lagt til grund:

— perioden fra hustruens fyldte 15. år til tidspunktet for ægteskabets indgåelse: Afsnit I, punkt 2, litra a), i bilag VI (periode 1);

— perioden fra ægteskabets indgåelse til den 1. januar 1957: Afsnit I, pkt. 2, litra c) og litra a), i bilag VI (periode 2);

— perioden fra den 1. januar 1957 til den 2. juli 1978: AOW's artikel 6 (periode 3);

— perioden fra den 2. juli 1978 til den 14. juli 1981: Afsnit I, pkt. 2, litra c), i bilag VI (periode 4).

Ved BSV's afgørelse skete der således ikke nogen nedsættelse af De Rijke's pension. Selv om han fik tilkendt pension efter den fulde sats for gifte mænd, ansøgte hans hustru om fortsat frivillig tilknytning til forsikringsordningen efter AOW, idet hun i tilfælde af sin mands død ønskede at kunne opnå pension i henhold til AOW efter reglerne om pension til ugifte. Såfremt hun ikke opretholdt en frivillig tilknytning, ville hun ikke kunne opnå pension efter den fulde sats for pension til ugifte, idet den periode, der ville forløbe fra mandens fyldte 65. år (juli 1981) til det tidspunkt, hvor hun selv nåede denne aldersgrænse, ville medføre en nedsættelse som følge af, at hun havde bopæl uden for Nederlandene.

Hustruens ansøgning om frivillig tilknytning blev indgivet den 15. maj 1981, dvs. mere end et år efter udrejsen fra Nederlandene, men før manden fyldte 65 år.

Ved en afgørelse af 2. september 1981 blev ansøgningen afslået med den begrundelse, at den ikke var blevet fremsat inden et år efter tidspunktet for ophøret af ansøgerens obligatoriske tilknytning til forsikringsordningen efter AOW, nemlig den 2. juli 1978.

Den 15. oktober 1982 besluttede de indstævnte at tage bopæl i Monaco, hvor de stadig bor. Som følge af deres ophold uden for EF traf BSV beslutning om at nedsætte ægtemandens pension med 25%, hvilket blev begrundet med, at han i henhold til afsnit I, punkt 2, litra f), i bilag VI til forordning (EØF) nr. 1408/71 ikke længere havde krav på pension på grundlag af de ovennævnte perioder 1, 2 og 4, som hans hustru havde tilbagelagt, og som medførte, at der opstod rettigheder for hende i henhold til bilag VI. BSV anførte, at ægteparret ville have kunnet undgå denne nedsættelse, såfremt hustruen havde opretholdt en frivillig tilknytning til forsikringsordningen, for så vidt angår perioden efter udrejsen til Frankrig.

De indstævnte indbragte de nævnte afgørelser fra BSV af 28. juli og 2. september 1981 for Raad van Beroep, Amsterdam. Ved dom af 6. juni 1983 annullerede retten afgørelserne, den første, for så vidt det heri var blevet lagt til grund, at hustruen fra den 2. juli 1978 ikke længere havde været forsikret i henhold til AOW, og den anden, for så vidt det heri var blevet lagt til grund, at hun ikke kunne indbetale frivillige bidrag.

BSV ankede dommen til Centrale Raad van Beroep. Ved dom af 28. august 1984 ophævede denne ret den indankede dom og tilpligtede BSV at træffe en ny afgørelse vedrørende spørgsmålet om hustruens frivillige tilknytning. Retten lagde således til grund, at hendes ansøgning om tilknytning var blevet fremsat rettidigt, idet de forsikringsperioder, hun havde tilbagelagt mellem den 2. juli 1978 og den 14. juli 1981, og som medførte, at der opstod rettigheder for hende i henhold til bilag VI til forordning (EØF) nr. 1408/71, måtte anses som faktisk tilbagelagte forsikringsperioder efter AOW. Hendes tilknytning til forsikringsordningen kunne derfor først anses for ophørt den 14. juli 1981, hvorfor hendes ansøgning var blevet fremsat rettidigt.

BSV indbragte i form af en kassationsanke denne dom for Hoge Raad. Denne ret fandt, at spørgsmålet, om hustruens ansøgning om frivillig tilknytning til forsikringsordningen var fremsat rettidigt, måtte afhænge af, hvorvidt de forsikringsperioder, som hun havde tilbagelagt mellem den 2. juli 1978 og den 14. juli 1981 (og som skabte rettigheder for hende efter bilag VI til forordning (EØF) nr. 1408/71), måtte

anses som forsikringsperioder efter AOW's artikel 6. Da retten fandt, at fortolkningen af en bestemmelse i fællesskabsretten var af afgørende betydning for, hvorledes dette spørgsmål skulle besvares, udsatte den sagen og forelagde i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Såfremt det følger af bestemmelsen i afsnit I, punkt 2, litra c), i bilag VI [oprindelig afsnit F, punkt 2, litra c), i bilag V] til Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971, at en periode for en gift kvinde — hvis ægtefælle har ret til pension efter den nederlandske Algemene Ouderdomswet — skal betragtes som en forsikringsperiode, mens perioden efter national nederlandsk ret — nærmere bestemt artikel 6 i Algemene Ouderdomswet eller i medfør heraf udstedte bestemmelser — ikke anses som en forsikringsperiode,

a) har den pågældende kvinde da på grundlag af nævnte eller andre fællesskabsretlige bestemmelser — i form af en fravigelse af artikel 6 i Algemene Ouderdomswet eller i medfør heraf udstedte bestemmelser — over for vedkommende nederlandske myndigheder krav på at blive betragtet og behandlet som forsikret efter Algemene Ouderdomswet i den pågældende periode, eller

b) gælder også i dette tilfælde det princip, som fremgår af Domstolens domme af 12. juli 1979, sag 266/78 (Brunori), og 24. april 1980, sag 110/79 (Coonan), og hvorefter det tilkommer den enkelte medlemsstat i sin lovgivning at fastsætte de vilkår, der skal gælde, for så vidt angår tilknytning til en social sikringsordning og denne tilknytnings ophør?«

4. *Sagens forberedelse*

Dommen fra Hoge Raad blev registreret på Domstolens Justitskontor den 17. februar 1986.

I medfør af artikel 20 i Protokollen vedrørende Statutten for EØF-Domstolen har følgende afgivet indlæg: appellanten i hovedsagen, Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank, ved advokat B. H. ter Kuile, Haag, den 22. maj 1986, den nederlandske regering ved E. F. Jacobs som befuldmægtiget, den 20. maj 1986, og Kommissionen ved J. Griesmar, Den Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, bistået af advokat F. Herbert, Bruxelles, den 21. maj 1986.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse. Ved beslutning af 19. november 1986 har Domstolen i medfør af procesreglementets artikel 95, stk. 1 og 2, henvist sagen til Tredje Afdeling.

II — Skriftlige indlæg for Domstolen

Appellanten i hovedsagen, der i sit indlæg har redegjort for ordningen i henhold til AOW og de relevante fællesskabsretlige bestemmelser, har i første række gjort gældende, at det i denne sag forelagte spørgsmål i det væsentlige er det samme som det, der blev forelagt i sag 254/84 (Sml. 1986, s. 671). De Jong mod BSV, I De Jong-sagen svarede sagsøgerens hustrus forhold således i det væsentlige til hustruens i nærværende sag. Spørgsmålet var, om hun ikke fuldt ud havde krav på de fordele, som følger af den nationale overgangsordning, såfremt de perioder, der var tilbagelagt i tidsrummet fra udrejsen fra Nederlandene til ægtefællens

fyldte 65. år, og som skabte rettigheder i henhold til bilag VI, måtte anses som faktisk tilbagelagte forsikringsperioder efter AOW. Spørgsmålet var med andre ord, hvorvidt de perioder, der skal tages i betragtning, for så vidt angår gifte kvinder, jfr. afsnit I, punkt 2, litra c), i bilag VI til forordning (EØF) nr. 1408/71, skulle anses som faktisk tilbagelagte forsikringsperioder efter AOW.

Dette spørgsmål besvarede Domstolen i sagen med, at den omstændighed, at en gift kvinde i en situation som De Jong's har tilbagelagt forsikringsperioder som omhandlet i afsnit I, punkt 2, litra c), i bilag VI, ikke medfører nogen rettigheder i henhold til overgangsordningen, for så vidt angår det tidsrum før hendes ægteskab, hvor hun ikke har haft nogen tilknytning til Nederlandene i form af bopæl eller beskæftigelse. Det må fremgå af denne afgørelse, at Domstolen i realiteten har fastslået, at perioder som omhandlet i bilag VI ikke skal anses som faktisk tilbagelagte forsikringsperioder efter AOW.

Samme princip må finde anvendelse i nærværende sag, således at forsikringsperioder af den i bilag VI omhandlede art, som hustruen har tilbagelagt, ikke kan anses som perioder, i hvilke hun har været forsikret efter national nederlandsk ret. Perioder som omhandlet i bilag VI kan herefter ikke have nogen indvirkning på den i AOW fastsatte frist for at fremsætte ansøgning om frivillig tilknytning til forsikringsordningen.

Endvidere er det ikke relevant at undersøge spørgsmålet i relation til overholdelsen af princippet om arbejdskraftens frie bevægelighed, således som det var tilfældet i De Jong-sagen, idet de fællesskabsretlige bestemmelser i nærværende sag kun påberåbes med henblik på fortsat opretholdelse af pensionsrettigheder, efter at de pågældende er udrejst fra Fællesskabet.

BSV gør herefter gældende, at det præjudicielle spørgsmål bør besvares således:

»En gift kvinde, for hvem visse perioder efter den 1. januar 1957 anses som forsikringsperioder i henhold til bestemmelserne i afsnit I, punkt 2, litra c), i bilag VI til forordning nr. 1408/71, har hverken på grundlag af EØF-Traktatens artikel 51 eller de nævnte bestemmelser i bilag VI til forordning nr. 1408/71 — i form af en fravigelse af AOW's artikel 6 og i medfør heraf udstedte bestemmelser — over for vedkommende nederlandske myndigheder krav på at blive betragtet og behandlet som forsikret efter AOW, for så vidt angår sådanne perioder.«

Den *nederlandske regering* har anført, at formålet med bilag VI til forordning (EØF) nr. 1408/71 er at lette den fri bevægelighed for arbejdstagere fra andre medlemsstater, der tager ophold i Nederlandene, mens deres ægtefæller bliver boende i hjemlandet. I denne forbindelse er det fastsat, at der ved beregningen af ægtemandens alderspension kan tages hensyn til perioder, i hvilke hustruen ikke har boet i Nederlandene og dermed heller ikke har været tilknyttet forsikringsordningen.

Man opererer derfor med fiktive forsikringsperioder i henhold til afsnit I, punkt 2, litra c), i bilag VI, således at nedsættelsen af pensionen med 1% for hvert år uden tilknytning til forsikringsordningen ikke finder anvendelse på personer, hvis hustruer har bevaret deres bopæl uden for Nederlandene. Bilaget kan imidlertid ikke fortolkes således, at det har til formål for sådanne perioders vedkommende at give gifte kvinder status som forsikrede efter AOW. Den nederlandske regering henviser i denne forbindelse til dommen i De Jong-sagen (præmis

19), hvori Domstolen lagde til grund, at perioder tilbagelagt af gifte kvinder, jfr. afsnit I, punkt 2, litra c), i bilag VI, ikke for disse skaber ret til de fordele, der er hjemlet i den nederlandske lovgivning. »Overgangsfordele« i henhold hertil kan således kun tilkendes på grundlag af AOW, såfremt den pågældende har været tilknyttet forsikringsordningen.

Kommissionen har ligeledes gjort gældende, at svaret på det præjudicielle spørgsmål forudsætningsvis fremgår af dommen i De Jong-sagen. Det følger af denne dom, at de perioder, som er omhandlet i afsnit I, punkt 2, litra c), i bilag VI til forordning (EØF) nr. 1408/71, ikke er »egentlige« forsikringsperioder, således at en person ikke ved at opfylde betingelserne i litra c) dermed opfylder vilkårene i henhold til nederlandsk lovgivning for at kunne falde ind under den overgangsordning, hvorved årene mellem det fyldte 15. år og den 1. januar 1957 sidestilles med forsikringsperioder. Den omstændighed, at en person opfylder betingelserne i afsnit I, punkt 2, litra c), i bilag VI, er derfor ikke ensbetydende med, at vedkommende må anses for at have været tilknyttet den nationale forsikringsordning.

Endvidere fremgår det af forelæggelsesdommen, at ægtefællerne De Rijke for øjeblikket har bopæl i Monaco, hvorfor der er hjemmel til at anvende bestemmelsen i afsnit I, punkt 2, litra f), i bilag VI til forordning (EØF) nr. 1408/71, hvorefter det er et krav, at den pågældende er bosat i en af medlemsstaterne. Det må i denne forbindelse dog anses for uhyre tvivlsomt, om EØF-Traktaten finder anvendelse i Monaco.

Kommissionen gør herefter gældende, at det i sagen forelagte præjudicielle spørgsmål bør besvares således:

»Formålet med bestemmelserne i afsnit I (nu afsnit J), punkt 2, litra c), i bilag VI til forordning (EØF) nr. 1408/71 er at undgå, at alderspensionen for en gift kvinde, hvis ægtefælle har ret til pension efter den nederlandske Algemene Ouderdomswet, nedsættes, for så vidt angår perioder under ægteskabet forud for kvindens fyldte 65. år, hvori hun har været bosat i en eller flere medlemsstater, for så vidt disse perioder falder sammen med forsikringsperioder tilbagelagt af hendes ægtefælle efter denne lovgivning og med perioder, der tages i betragtning i henhold til afsnit I, punkt 2, litra a), i bilag VI, men bestemmelserne indebærer ikke, at den pågældende kvinde har været tilknyttet den nationale forsikringsordning. Perioder som omhandlet i afsnit I, (nu afsnit J), punkt 2, litra c), kan derfor ikke anses som forsikringsperioder efter den nederlandske Algemene Ouderdomswet.«

J. C. Moitinho de Almeida
Refererende dommer